

MORGONBRIS

Morgonbris – en tidning för dig som är kvinna och socialdemokrat nr:2/2009 Pris: 40 kr

EU-VAL
SÅ FUNKAR
DET

NALIN, JOSEFIN OCH ESABELLE:

**S, V och MP överens
om individualiserad
föräldraförsäkring**

Krönikör:
MARGARETA WINBERG

MAKALÖSA

– kräver skatteavdrag för ensamföräldrar

– Var tredje ensamstående förälder lever i fattigdom

Morgonbris är tidningen
för dig som är **S-kvinna**/och
kämpar för ett **jämställt**
och **jämlikt** samhälle/och
socialdemokratisk
politik/idag är vi **7 000**
medlemmar/ju **fler** vi blir
desto **starkare** hörs orden/
engagemang/kunskap/
mod/systerskap/
utveckling

Bli medlem i S-kvinnor du också!

Gå in på www.s-kvinnor.se och anmäl dig.

Folkpartiet har svikit sina ideal

När borgarna sänkte ersättningsnivån i a-kassan sa Reinfeldt att det handlade om att göra det mer lönsamt att arbeta. Om jag inte minns fel var han väldigt mycket emot att fackförbunden tecknade tilläggsförsäkringar. Det skulle ju bidra till att klyftan mellan arbetslösa och arbetande inte skulle bli så stor som regeringen ville ha den.

Nu har det gått lite drygt två år och nu hör man inte »lönsamhetsargumentet« längre.

När det visar sig att fler än var femte löntagare inte skulle få 80 procent av sin inkomst om de förlorade jobbet är det klart att det inte fungerar med att säga att klyftorna måste öka. Istället kryper sanningen fram. Enligt Littorin ska staten bara ansvara för grundtryggheten och sedan är det upp till var och en att tilläggsförsäkra sig.

Moderaterna säger sig försvara den generella välfärdsmodellen vi har haft i det här landet så länge jag kan minnas. Men deras handlingar stämmer inte ihop med orden. Det de nu säger om a-kassan visar inget annat än att moderaterna har genomfört ett systemskifte av stora mått, med folkpartisternas goda minne.

Inkomstbortfallsprincipen är övergiven. Den som gör att alla, även de med höga inkomster, får en bra ersättning om de blir arbetslösa. Som gör att samma grupper tycker att det är rätt ok att betala mer i skatt. Det får de inte nu

trots att de liksom alla andra fått horribla höjningar av a-kasseavgiften, och många förbund har därför tecknat tilläggsförsäkringar. Som inte är gratis för medlemmarna tål att påpekas.

Med andra ord får över 20 procent betala extra för att få samma rättigheter som resterande 80 procent. Frågan är hur länge de är beredda att göra det innan de helt och hållet vill bort från grundtrygghetskassan och fixa rubbet på egen hand? Det finns ju en del branscher där arbetslöshetsrisken är låg och där man skulle kunna förhandla fram en hyfsat låg avgift.

När det sker hugger man rakt in i kärnan av den solidariska välfärdspolitiken och dess genialiska försäkringslösningar.

Den att alla omfattas och att riskerna sprids över hela gruppen. Med borgarnas politik riskerar det bli tvärtom. Då lämnas de med högst risk utan ett vettigt skydd om de förlorar jobben. Antingen blir ersättningen löjligt låg eller avgiften omöjligt hög. Nästa steg blir att de måste acceptera nästan

hur låg lön som helst för att få ihop till mat och hyra. Så växer klyftorna ännu mer, vilket är klassisk moderat politik.

Visst har avgiftshöjningarna och försämringarna kritiserats av många och från många håll. Det är bra och måste fortsätta. Men det har varit alldeles för tyst om att inkomstbortfallsprincipen övergivits. Reinfeldt och Littorin borde få frågan om systemskiftet var än de möter en sosse. Detsamma gäller deras regeringskompisar i FP, som varit stora förespråkare av socialförsäkringarna. Har de ändrat åsikt i det tysta?

Heli Kärkkäinen

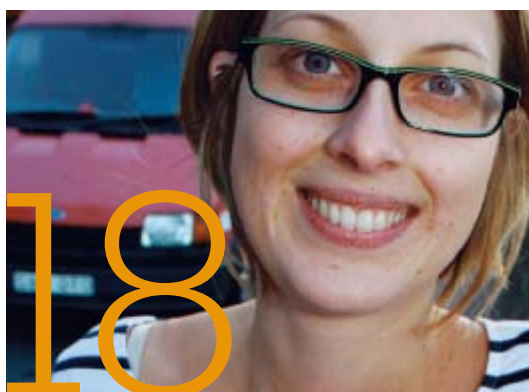
Tack!

Tack för all positiv respons på nya Morgonbris. Alla era goda ord ger oss kraft i tidningsmakariat framöver. Och glöm inte att höra av dig om det är något du saknar, gillar, inte gillar eller vill att vi ska skriva om.

»Moderaterna har genomfört ett systemskifte av stora mått, med folkpartisternas goda minne.«

Morgonbris/2/2009

Helene

Hillevi

Nalin, Josefin, Esabelle

16

En serie om förtryck:

Skriv och berätta!

Härskartekniker handlar om förtryck och förtryck behöver synliggöras för att kunna brytas. Därför har Morgonbris startat en serie om härskartekniker, där just du är huvudperson. Skriv och berätta om vad som hände dig. Vi publicerar!

Morgonbris, Box 70458,
107 26 Stockholm
morgonbris@s-kvinnor.se
Ansvarig utgivare:

Stina Touma

Redaktör: Heli Kärkkäinen

Redaktionsråd: Hanna

Finmo, Stina Touma,

Jenny Lindblad, Marja

Koivisto, Sara Jägare,

Agneta Carlsson, Irmeli

Krans, Kajsa Jansson, Ulla

Kindenberg

Produktion: Bilda Idé

Grafisk Form:

Ulrika Lönnberg

Tryck: Sjuhärads Tryckeri

Medarbetare i detta

nummer: Heli Kärkkäinen,

Margareta Winberg, Ann

Linde, Marja Koivisto, Anna

Gunneström, Ellinor Collin,

Margot Wallström, Annette

Wallqvist, Camilla

Lundberg-Ney, Suzanne

Larsson, Kerstin Stickler.

Redaktionen delar inte

nödvändigtvis alltid

skribenternas åsikt och

ansvarar ej för insänt,

icke beställt material.

Texterna i Morgonbris är

skrivna av Heli Kärkkäinen

om inte annat anges.

Morgonbris nr 3/2009

kommer ut den 6 juli.

Politik 8: Tre partier och ett samtal om jämställdhet: S, V och MP eniga om

individualiserad föräldraförsäkring **Familjeliv 20:** Makalösas förening kräver

skatteavdrag för ensamstående föräldrar **Krönikören 21** Margareta Winberg:

»Lyft på rumpan och gå ut och demonstrera«

- 3. **Ledare:** »Folkpartiet har svikit sina ideal«
- 5. **Spaning:** Trender, siffror, aktuella människor
- 12. **Medlemsmötet:** Vi träffar Hillevi Larsson – en av S-kvinnors fem kandidater i EU-valet
- 16. **Härskartekniker:** Läsarnas egna berättelser
- 18. **Familjeliv:** Beatrice Sagfors »Inte lätt att vara politiskt aktiv som ensamförälder«

- 22. **EU-valet** – så funkar det!
- 26. **Svenskheten:** Ta debatten med sverigedemokraterna
- 30. **Provokatören:** Camilla Lundberg-Ney: »EU kan påverka din föräldraförsäkring«
- 31. **Förbundet informerar**

foto: Kerstin Stöckler

EN

procent har sökt vårdnadsbidrag

Sedan juli 2008 kan kommuner bevilja vårdnadsbidrag om 3 000 kronor i månaden till familjer med barn mellan ett och tre år. Men det är ytterst få som söker bidraget, bara en av sextio familjer, enligt en undersökning som Aktuellt har gjort. Regeringen trodde att 15 procent skulle använda sig av bidraget. Däremot är nästan alla sökande kvinnor och de flesta med låga inkomster. Så även om vårdnadsbidraget inte blev den succé som borgarna önskade, är det tydligt att det blev som oppositionen befara- de: det är en reform som cementerar könsrollerna i familjerna.

VAB-INTYG

– rena floppen

Det enda lagen om vab-intyg (vård av sjukt barn) från förskolan har lett till är merarbete för förskolepersonalen och ökad byråkrati hos Försäkringskassan. Larmrapporterna om Sveriges fuskande föräldrar, som fick regeringen att bädda för lagen stämmer inte, visar nu Försäkringskassans egna analyser. Föräldrar är hemma med sjukt barn lika mycket nu som innan lagen trädde i kraft den 1 juli 2008. Det som hittats i kontrollerna är oftast felskrivningar och inte fusk, enligt Försäkringskassan.

– Man kanske har angett att man var hemma den 27e när man egentligen var hemma den 26e. Det blir inte mycket fusk kvar när

man utrett detta, säger Henrik Määkinen som är controller på Försäkringskassan till TT.

Hur mycket vab-intygen kostar i ökat arbete på förskolor och Försäkringskassan framgår inte. Men klart är att administrationen ökat.

– Det är klart att det ökat administrationen. Just nu har vi till exempel mellan 40 000 och 50 000 ärenden där det inte finns någon begäran, bara ett intyg. De ska följas upp och påminnas om, och det har ju aldrig hänt förut, säger Henrik Määkinen.

Till det kommer runt 70 000 ärenden där föräldrarna skickat in en begäran om ersättning men inget intyg.

Fakta kvinnor och hjärtsjukdom

- Vanligaste dödsorsaken hos kvinnor.
- Varje dag dör 55 kvinnor av hjärt-kärlsjukdom.
- Varje dag får cirka 42 kvinnor i Sverige hjärtinfarkt.
- Kvinnor har mindre hjärtan och smalare kärl än män.
- Kvinnor drabbas av samma hjärt-kärlsjukdomar som män, men i genomsnitt tio år senare.
- Kvinnor är överrepresenterade när det gäller vissa hjärtsjukdomar, till exempel av »brustet hjärta« och så kallade tysta infarkter.

Våld på jobbet vanligast

Den vanligaste formen av våld eller hot i Sverige är arbetslivsrelaterad och det är främst inom social verksamhet, till exempel sjukvårdspersonal, socialassistenter, poliser och kuratorer, som man drabbas. 65 procent av de utsatta är kvinnor. De utsatts för våld i kontakter med patienter eller kunder och i nio fall av tio är en man förövaren. Kvinnor är också mest utsatta för våld i hemmet och utgör tre av fyra offer. De kvinnor som drabbas hårdast är ensamstående med småbarn.

Unga kvinnor Vänsterorienterade

Idag har vänsterblocket ett större stöd hos kvinnor än hos män. Det starkaste stödet för vänsterblocket finns hos kvinnor födda på 80-talet som i hög grad stöder vänsterpartiet och miljöpartiet. 70-talistkvinnorna stöder i sin tur socialdemokraterna, medan samma generations män föredrar moderaterna. Det parti som både kvinnliga och manliga 80-talister sympatiserar mest med är socialdemokraterna. Det visar SCBs senaste partisynpatiuundersökning.

Forskningen eftersatt kring kvinnor och hjärt-kärlsjukdom

Trots att den vanligaste dödsorsaken hos kvinnor är relaterad till hjärt-kärlsjukdom och att över 20 000 kvinnor i Sverige dör i hjärt-kärlsjukdom är detta okänt bland den breda allmänheten. Fler än sex av tio tror att den vanligaste dödsorsaken bland kvinnor är cancer. Kanske det beror på att framför allt bröstcancer har synliggjorts genom olika mediainsatser och galor, och att vi tror att hjärtsjukdomar är något som drabbar män.

Hjärt- och Lungfondens kvinnohjärtindex, en sammanställning av fyra olika behandlingar av hjärtinfarkt, visar att nästan 90 procent av kvinnorna underbehandlas. Enligt fonden har det gjorts få studier på kvinnors hjärtan och det saknas kunskap om skillnader mellan män och kvinnor, bland annat när det gäller riskfaktorer för hjärt-kärlsjukdom. Det behövs mer forskning kring konsekvenser av olika behandlingsformer och om det finns anledning att behandla kvinnor på annat sätt än män.

Anna Carrfors Bråkenhielm,

Foto: Mats Högberg

+ listan

Plus till Anna Carrfors Bråkenhielm, chefredaktör för Passion for Business, som gjort en lista med 549 kompetenta kvinnor och skickat till nomineringskommittén i alla börsbolag i Sverige. Hon gjorde jobbet åt dem som inte själva orkar leta efter kvinnliga kandidater och det tog bara två dagar att hitta alla namnen. Nu måste det väl börja krylla av kvinnor i bolagsstyrelserna.

Plus för att Grafiska Fackförbundet valde en kvinna till att skriva förbundets historia. Det är en garant att för att de kvinnliga medlemmarnas gärningar inte hamnar i arkivens glömska.

Plus för att antalet verkställda dödsstraff är det minsta på femton år. Fler och fler länder överger straffet och »bara» 25 av de 59 länder som har kvar dödsstraffet i lagstiftningen genomförde avrättningar förra året. Vi hoppas att världen är på väg mot ett totalt avskaffande av dödsstraffet.

Foto: Kerstin Sticker

- listan

Minus för att det är knappt 30 procent kvinnor bland de anställda musikerna i Sveriges Radios Symfoniorkester och Kungliga Filharmonikerna, två av landets mest kända symfoniorkestrar. Samtidigt är över 40 procent av musikerstudenterna på Kungliga Musikhögskolan i Stockholm kvinnor. Varför släpps de inte fram i den klassiska musikens topporkestrar?

Minus för att kvinnor med inkontinens i vården uppmanas att knipa sig friska istället för att erbjudas operation. Man behöver inte vara expert för att ana att kvinnorna är i majoritet när det gäller inkontinensbesvär, då många får problem i samband med graviditet. Enligt överläkaren Eva Uustal Fornell finns det operationsmetoder som är både billiga och enkla. När ska vi kvinnor erbjudas den vård som inte bara fungerar utan också kostar?

Minus till den internationella bilmässan i Geneve som tillåter att kvinnor poserar i bikini på motorhuvarna för de kostymklädda männen. Varför fanns där inga påklädda kvinnor som sålde bilar med sina verbala och tekniska talanger? Skicka ner ett par bilbyggarkvinnor från linan på fabriken nästa gång – de vet definitivt vad det är de säljer.

»Jag beundrar till exempel Alva Myrdal, som bröt mot sin tids konventioner om vad en kvinna fick göra, och som hade kraften att göra det.«

Hallå

Ibrahim Baylan, ny partisekreterare för socialdemokraterna

Vad är din tolkning av feminism, Ibrahim Baylan, ny partisekreterare i socialdemokraterna?

– Alla människor ska ha en rätt att forma sitt liv efter sin längtan och sina drömmar. Med ett feministiskt perspektiv handlar det om att undanröja strukturer och hinder som hindrar kvinnor från att uppnå sin fulla potential på grund av sitt kön. Normen är fortfarande vit, heterosexuell man.

»Varannan damernas« är standard på alla S-listor, men vad vill du göra för att öka maktindelningen i övrigt i partiet? Varje arbetarekommun tillsätter poster som ombudsmän, arbetsgrupper och nämndordföranden – där dominerar män fortfarande?

– Det finns inga genvägar, utan vi måste fortsätta att systematiskt arbeta med detta och hålla dialogen levande. Jag tror också att det spelar roll att vi jobbar vidare med det. Det är en styrka att arbeta i grupper med en blandning av människor, kvinnor och män, unga och äldre, infödda och inflyttade oavsett vad det handlar om. Man får med fler erfarenheter och kunskaper.

Och när det gäller samhället i övrigt?

– Samma metod, samtidigt som vi givetvis ska ta politiska steg som tvingar fram förändring. Se bara på när hotet om lagstiftning om jämställda bolagsstyrelser fanns. Då ökade andelen kvinnor, och när borgarna sa att de inte skulle göra något, då blev kvinnorna färre igen. Jag tror att det motståndet som finns för förändringar minskar ordentligt när de är genomförda. Man ser att det blir bättre med blandade grupper.

Vilken är den viktigaste jämställdhetsåtgärden?

– Det finns inget Alexanderhugg. Diskrimineringen i arbetslivet kräver andra åtgärder än frågan om att göra något åt näringslivets organisation där makten till 90 procent består av gubbar i sextioårsåldern. Jag sätter inte heller hela mitt hopp till att föräldraförsäkringen löser alla problem med kvinnolöner och ojämställt hemarbete. Det är att göra det lite för enkelt för sig.

Hur ska vi öka pappornas uttag av föräldraförsäkringen?

– En tredjedel åt vardera föräldern och en tredjedel att göra som man vill med.

Av egen erfarenhet vet jag att det måste finnas en viss flexibilitet.

Vilka är dina förebilder?

– Jag har inga förebilder. Alla är ju människor med fel och brister. Jag är däremot fascinerad av egenskaper. Martin Luther Kings mod och visioner som tyvärr inte är förverkligade, men USA är på rätt väg. De starka kvinnorna, som till exempel Alva Myrdal, som bröt mot sin tids konventioner om vad en kvinna fick göra, och som hade kraften att göra det.

Har du kvinnliga nätverk?

– Det har jag aldrig tänkt på. Jag är en social person och har många vänner, kvinnor och män, både inom och utom politiken som jag pratar mycket med.

Du har barn själv. Hur länge var du föräldraledig?

– Formellt fyra månader. Det var underbart och verkligen en förmån att få vara hemma med en hygglig ersättning och se sitt barn växa upp. Som bonus gick jag ner tio kilo tack vare alla barnvagnspromenader, säger »Ibbe« just innan han går för att hämta på dagis. ✿

Josefin Brink, V

Nalin Pekgul, S

Esabelle Dingizian, MP

Tre partier och

ett samtal om jämställdhet:

YES!

S, V och MP eniga om individualiserad föräldraförsäkring

Barnomsorg även på natten och en jämn fördelning av föräldraförsäkringen. Så ser förslagen ut när Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet tar de första stegen mot en framtida gemensam familjepolitik.

TEXT: Annette Wallqvist FOTO: Ellinor Collin

Det var i höstas som S-kvinnors ordförande Nalin Pekgul tog kontakt med de andra oppositionspartierna, V och MP, för att undersöka möjligheterna till en gemensam familjepolitik. Sedan dess har hon tillsammans med riksdagsledamöterna Josefin Brink, V och Esabelle Dingizian, MP enats om framförallt två frågor – dagis dygnet runt och en individualiserad föräldraförsäkring. Dessa två saker anser de vara avgörande för jämställdheten på flera områden, inte minst på arbetsmarknaden.

– Vi kommer aldrig att få ett jämställt samhälle utan ett jämställt familjeliv, säger Nalin Pekgul.

Fungerande barnomsorg är en grundpelare för småbarnsföräldrars möjligheter på arbetsmarknaden. Därför vill de tre partierna att landets kommuner ska ha lagstadgad skyldighet att erbjuda barnomsorg också på obekväma tider.

– Arbetstiderna har förändrats för många, särskilt många kvinnor arbetar på kvällar, nätter och helger och de har stora problem att klara barnomsorgen, säger Josefin Brink.

Extra hårt drabbas ensamstående föräldrar, ofta mammor, när barnomsorgen inte går att ordna.

»Jag tror att väljarna vill ha tydliga besked. Det kan bli en tuff diskussion kring föräldraförsäkringen, men den är viktig att föra.« *Nalin Peggul*

– Det talas mycket om att få livspusslet att gå ihop, men i den diskussionen har LO-kvinnorna helt glömts bort, säger Josefin Brink.

Föräldraförsäkringen är en nyckelfråga

Att män och kvinnor ska ha samma villkor och lön är en självklarhet för de flesta. Men medlen för att nå dit är inte lika självklara för alla. Men Peggul, Brink och Dingizian är eniga om att föräldraförsäkringen är en nyckelfråga. Delas den lika undanröjs också arbetsgivarnas förväntningar på att det är männen som är närvarande på jobbet, medan kvinnorna tar lejonparten av barnledigheten.

– Arbetsgivaren räknar med att kvinnor är hemma med barnen mer, helt enkelt därför att det är så verkligheten ser ut, säger Josefin Brink.

Miljöpartiets Esabelle Dingizian håller med:

– Med en kvoterad föräldraförsäkring slipper vi få cementerade föreställningar om människors val, säger hon.

Nalin Peggul menar också att så länge kvinnorna tar ut majoriteten av föräldraledigheten är risken uppenbar för att de bildar ett b-lag på arbetsmarknaden.

– Problemet är att arbetslivet är organiserat som om föräldraskap vore ett

undantag. Priset för det får framför allt kvinnorna betala eftersom det lett till en arbetsmarknad för män och en annan för kvinnor. På kvinnornas arbetsmarknad är deltidsjobben vanligare och lönerna sämre, säger Josefin Brink.

Därför är det gemensamma målet för de tre partierna en helt individualiserad föräldraförsäkring, åtminstone på sikt.

– Vi har en gemensam målsättning, även om önskemålen om takten ser lite olika ut, säger Josefin Brink.

Backar inte för tuffa diskussioner

Vänsterpartiet har drivit frågan om en individualiserad föräldraförsäkring länge och är villigt att införa en reform direkt, medan Socialdemokraterna och Miljöpartiet vill gå försiktigare fram. Nalin Peggul förklarar:

– Som föräldraförsäkringen ser ut nu vill vi ha tre delar. Fem månader som är vikta för mamman, fem som är vikta för pappan och sex månader som går att fördela mellan föräldrarna som de själva vill. Men om föräldraförsäkringen förlängs i två, tre månader, då vill vi att den delas rakt av, säger hon.

Anledningen till Socialdemokraternas hållning är amningen. Eftersom mammor rekommenderas att försöka amma sina barn på heltid i minst sex månader vill

partiet inte hamna i diskussioner om att de minskar kvinnors möjligheter till detta.

– Men om föräldraförsäkringen utökas, finns det inte längre några praktiska hinder för amningen, säger Nalin Peggul.

Miljöpartiet har länge förespråkat en 18 månader lång föräldraförsäkring, som delas upp i tre delar där föräldrarna har sex månader var som inte kan överlåtas på någon annan och en gemensam del på ytterligare sex månader.

– Om också den ska bli individualiserad är något vi måste diskutera, säger Esabelle Dingizian.

»Så länge kvinnorna tar ut majoriteten av föräldraledigheten är risken uppenbar för att de bildar ett b-lag på arbetsmarknaden.« *Nalin Pegul*

»Visst finns det ett motstånd hos många kvinnor som har arbetat och slitit och de ser det som en belöning att få vara hemma med sina barn. Och så kommer vi och säger att de inte ska vara det. Men det är viktigt att sätta in det privata i ett större sammanhang.« *Josefin Brink*

»Jag har inga problem med att staten styr i vissa frågor. När det gäller föräldraförsäkringen tror jag att många fattar beslut utifrån de konservativa värderingar som finns, även om de upplever att de väljer själva.«
Esabelle Dingizian

Fakta föräldraförsäkringen:

Med nuvarande regler har föräldrar som har gemensam vårdnad rätt till 240 dagar var med föräldrapenning. Av dessa är 60 dagar reserverade för vardera föräldern. Övriga dagar kan fördelas fritt mellan föräldrarna.

Men många menar att det är fel av staten att gå in och styra, att familjerna själva ska få avgöra vad som är bäst för dem?

– Jag har inga problem med att staten styr i vissa frågor. Hur skulle samhället annars se ut? När det gäller föräldraförsäkringen tror jag att många fattar beslut utifrån de konservativa värderingar som finns, även om de upplever att de väljer själva, säger

Esabelle Dingizian.

Nalin Peggul fyller i:

– Jag träffar många äldre kvinnor som lever fränskilda och har stora problem med att få pensionen att räcka till och ekonomin att gå ihop. Orsaken är att de stannat hemma med barnen och inte tjänat ihop till en ordentlig pension. Innan ville de inte ha statens inblandning, men när resultatet kommer och människor blir drabbade, då vill de att

staten ska träda in och ta sitt ansvar.

Men ni är inte rädda för att er hållning ska slå tillbaka mot er i valrörelsen?

– Visst finns det ett motstånd hos många kvinnor som har arbetat och slitit och de ser det som en belöning att få vara hemma med sina barn. Och så kommer vi och säger att de inte ska vara det. Men det är viktigt att sätta in det privata i ett större sammanhang, säger Josefin Brink.

– Jag tror att väljarna vill ha tydliga besked. Det kan bli en tuff diskussion kring föräldraförsäkringen, men den är viktigt att föra, säger Nalin Peggul. ✿

A portrait of Hillevi Larsson, a woman with long brown hair, smiling. She is wearing a red top. The background is a light grey. There are decorative pink and purple shapes in the top right corner.

MEDLEMSMÖTET

HILLEVI LARSSON

Foto: Marcus Kurn

Hillevi Larsson:

»POLITIKEN BLEV ETT **UPPVAKNANDE** FÖR MIG«

Hillevi Larsson är en av S-kvinnors fem kandidater på socialdemokraternas vallista till **Europaparlamentet**. Hon säger att hon kommer att göra allt hon kan för att mobilisera folk att gå till valurnorna.

– Förra EU-valet var en **demokratisk katastrof**. Men de politiska partierna behandlade ju inte det valet som ett lika viktigt val som riksdagsvalet, så varför skulle då väljarna göra det? Dessbättre satsar vi mer den här gången!

A

tt läsa på och lära sig hur det egentligen ligger till är typiskt för Hillevi.

Hon är sannolikt en av ganska få som har läst successionordningen. Alltså den lag som styr kungahuset. Det gjorde hon för att ta reda på hur det fungerade och sedan dess är hon ännu mer övertygad republikan.

Något annat som kännetecknar henne är att våga prova på och en tredje egenkap är tålmod. En bra kombination för en riksdagsledamot som driver frågor som inte alltid är de mest populära hos allmänheten eller partikamraterna. Att hon också ser politik som sitt stora intresse gör inte saken sämre.

Man måste våga ta ställning och tala om vad man tycker även om alla inte gillar det de får höra och innan det är »normalt«, säger Hillevi över en lunch-pizza i Gamla Stan.

Hon var tidigt ute och stod upp för homo-, bi- och transsexuellas (HBT) lika rättigheter. Det som idag nästan har blivit mittfårepolitik var kontroversiellt fortfarande i början av 2000-talet. Motståndet även inom partiet och riksdagsgruppen var stort.

– I början blev man nästan lynchad av partikamrater när man tog upp homofrågor men det får man ta, om man känner att man är rätt ute. Det är ju inte för att det ska vara bekvämt som jag har valt att jobba med politik utan för att jag vill förändra.

Goda argument och envisa företrädare har varit med och skapat förändring i

synen på HBT-frågor. Det är en av de frågor där Hillevi tycker att hon har haft makten att förändra tillsammans med andra inom och utanför det egna partiet. I riksdagen till exempel har man sedan många år tillbaka en tvärpolitiskt grupp för HBT-frågor. Hon säger att det bara är KD som står utanför.

Men KD får styra ändå bara för att borgarna ska hålla ihop. Eftersom de fick »ge« sig i rätten för homosexuella att gifta sig så måste de få något annat istället. Offret den här gången blev att ensamstående kvinnor inte ska få rätt att insemineras, även om det finns många borgerliga ledamöter som tycker att de ska få det.

– Sedan tidigare har KD fått igenom vårdnadsbidrag och barnomsorgspong – riktiga bakslag för jämställdheten.

Kulturen bromsade

Att Hillevi hamnade i den politiska världen beror på lärare och annan skolpersonal på gymnasiet där hon gick musklingen. Salarna för sång- och gitarrlektionerna var små utan ventilation och fövandlades till rena bastun soliga dagar. Hon

Ett axplock av beslut som Hillevi kan »bocka av«

- ✓ Jämställdhetspedagoger i förskolan och skolan.
- ✓ Fotboja vid besöksförbud.
- ✓ Utländska kvinnors rätt till abort i Sverige.
- ✓ Receptfria akut-p-piller.
- ✓ Allmän vaccination mot livmoderhalscancer.

...och ett axplock av vad hon har kvar att göra

- Forskning om våld mot kvinnor.
- Ge sjuksköterskor rätt att utföra abort.
- Sexuell och reproduktiv hälsa som mål i biståndet.
- Rättigheter för au-pairer i Sverige.
- Förbud mot diskriminerande reklam.
- Få bort karensdagen i sjukförsäkringen.
- Samhällets trygghetssystem för studenter.
- Insemination för ensamstående kvinnor.

Och en hel hög av frågor som handlar om att synliggöra och ge kvinnor lika rättigheter inom vården.

fick medhåll av alla att det inte var bra men fick också veta att det inte gick att göra något åt det. Så en dag delade SSU ut flygblad med frågan: »Vill du göra något åt din arbetsmiljö?«

– Äntligen var det någon som sa att det går att förändra vilket blev ett politiskt uppvaknande för mig. SSU-arna fick mig att förstå att jag kunde delta och bidra med vad jag kunde och den jag var. Ja, att politiker inte bara är gubbarna i kostym man såg på teve utan att alla kan var politiskt aktiva. Mina värderingar stämde med SSUs så det var bara att hoppa med säger Hillevi Larsson.

Ganska snart var

Om Hillevi Larsson

Namn: Hillevi Larsson

Familj: Mannen Pelle, dottern Ärla
8 månader och katten Pytt.

Vad gör dig glad: Politik – fantastiskt roligt och en förmån att få jobba med det på heltid. Och så Ärla förstås.

När värvade du senast en medlem:
Jag pratar med många som är intresserade men har inget värvarblock med mig.

Om du fick bestämma att ändra på en sak: Fler sossar vid makten i hela världen. Jag tror att vår modell håller eftersom den kombinerar välfärd med ett blomstrande näringsliv.

Läser: »Underdog« av Torbjörn Flygt.

Musik: Lugna favoriter och Vinyl med 60-80-talsfavoriter på radion.

Hobby: Jag gillar teater, film och konserter och har varit med i riksdagens teatergrupp som numera ligger på is. Promenerar med eller utan barnvagn och cyklar. Vi har varken körkort eller bil i vår familj. Babysim, och inte bara för Ärlas skull – jag gillar det varma vattnet.

Ett råd till en nybliven S-kvinna:

Hoppa in i politiken och stå inte och lär dig vid sidan av. Ditt engagemang och dina idéer är precis lika viktiga som de mer erfarnas.

Motto: »Friskt vågat, hälften vunnet«.

Vågar man så brukar det blir bra, och blir det inte det så har man ändå lärt sig något på vägen.

Hemlig talang: Jag sjunger och spelar gitarr och ofta på politiska möten. En av mina favoriter är en nyversion av Flickan i Havanna som är en helt annan kvinna än den Taube beskriver.

det disktriktets årskonferens och Hillevi blev tillfrågad om hon vill åka med, vilket hon utan tveka svarade ja på. Mötet i Skåne dominerades av killar och hur många som helst av dem visade sig i talarstolen, minns hon, liksom det lite komplicerade språket som användes och de knepiga reglerna. Det gjorde att hon själv inte vågade sig upp trots att hon visste precis vad hon ville ha sagt. Det och att det var så få kvinnor som tog plats fick henne att bestämma sig för en sak. Nästa år då skulle hon upp.

– Det gick alldeles utmärkt även om det var lite läskigt. Jag fick till och med applåder och tyckte att det kändes jättebra att det faktiskt spelade roll det jag sa.

Underskott på kvinnor

Tillbaka till den dåliga luften på gymnasiet. Att det inte fanns ventilation berodde på att skolan inte hade råd att skaffa en sådan. Borgarna hade vunnit makten i Malmö och dragit ner på anslagen till skolan. På ett konkret sätt fick hon lära sig hur politiken påverkar vardagen i skolan och sedan lades pusselbit för pusselbit i det politiska pusslet. Hur skatt och anslag hänger ihop, hur kommunal och rikspolitik behöver varandra och hur länderna i världen gör detsamma. Inte anade hon då att det skulle leda till att hon skulle bli en

av dem som stiftar lagarna i landet.

Hillevis politiska intresse växte och hon gick med i partiet. Medlemskapet i S-kvinnor löste hon ganska snart efter, fast hon egentligen inte hade tänkt sig det. I hennes världsbild skulle alla få rymmas och höras i partiet på lika villkor. Så lätt var det dock inte, utan hon upplevde ett ständigt underskott på kvinnor i maktpositioner och i talarstolar. Det fick henne att tycka att S-kvinnor kanske inte var en så dum idé ändå. Idag är det en självklarhet att kvinnoförbundet behövs för att lyfta fram fler starka kvinnor i maktpositioner i partiet. Hon säger att det finns mer tid och rum för djupare diskussioner om jämställdhets- och maktfrågor där än i andra partisammanhang.

Något år efter gymnasiet fick Hillevi erbjudande att bli politisk sekreterare åt kommunalråden i Malmö. Inga problem, jag har ju gått en skrivmaskinskurs på Komvux tänkte hon och tackade ja till jobbet. Hon skrattar när hon berättar vidare:

– Jag hade ingen aning om att det inte var ett sekreterarjobb i vanlig bemärkelse och maskinskrivningen hade jag inte mycket nytta av. Istället handlade det om att skriva politiska tal och artiklar åt kommunalråden, och att vara med och skapa politiska lösningar. Men det gick

Titta in på Hillevi Larssons kampanjsida inför EU-valet:
www.kryssahillevi.se

bra och det var jätteintressant att få vara med och påverka även där.

Lusten att bli journalist fick Hillevi tillbaka till skolbänken igen men hon hann inte gå hela den ettåriga utbildningen. En höstdag 1998 ringde telefonen och hon fick fem minuter på sig att fatta ett beslut. Lars-Erik Lövdén blev minister och Hillevi stod på tur att ta hans plats i riksdagen. Hon behövde inte alla minuterna eftersom hon redan när hon sa ja till att stå så högt upp på riksdagslistan hade bestämt sig. Det var klart att hon skulle bli riksdagsledamot!

När vi träffas är Hillevi tillbaka i riksdagshuset efter ett halvårs föräldraledighet. Arbetsrummets hyllor gapar ganska tomma. Men inte länge till vet hon av tio års erfarenhet av riksdagsarbete.

Samtidigt som hon inte vet om hon blir kvar längre än till sommaruppehållet. Hillevi är sjunde namn på socialdemokraternas EU-lista, och en av S-kvinnors kandidater (läs mer på förbundssidorna). Det tar hon med ro än så länge åtminstone i vardagen i riksdagen.

– Det påverkar inte mitt uppdrag här i riksdagen. Som riksdagsledamot finns hur mycket som helst att göra, både

Här är Hillevi Larsson modell i ett konstverk fotograferat av Elisabeth Ohlson Wallin. Bilden heter "Högsta domstolen" och symboliserar att det enligt HD är okej att skriva på en hemsida att homosexuella män som lever i enlighet med sin läggning bör hängas upp på pålar på stadens torg. Den ingår i utställningen "In hate we trust" som turnerar Sverige runt. Temat är hatbrott mot HBT-personer. Allt för många homo-, bi- och transpersoner trakasseras, förföljs, hotas, miss-handlas, våldtas och till och med mördas på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet.

Foto: Elisabeth Ohlson Wallin

kort- och långsiktigt. Halva veckan bor jag i en liten lägenhet här i Stockholm och den andra är jag hemma i Skåne och träffar väljare. Jag är i första hand medborgarföreträdare för Malmö och Skåne. Det är de som har valt in mig och då är det viktigt att jag känner till deras verklighet.

Mentor för invandrarkvinnor

Hon talar gärna om Malmö vilket är lätt att förstå. Det finns så mycket positivt att berätta. Här finns Turning Torso, Öresundsbron och en blomstrande högskola. Malmö och Stockholm är de som hittills klarat krisen bäst. Samtidigt är hon väl medveten om problemen med segregationen, bostadsbristen och arbetslösheten. Just därför brinner hon för att regionen ska utvecklas vidare och att det kommer att lyckas tror hon på.

På hemmaplan har hon varit med och startat ett samarbete mellan S-kvinnor och Internationella kvinnoföreningen

som är opolitiskt. Där skapades ett mentorprojekt och Hillevi själv har varit mentor åt en nyanländ iransk tjej. Enligt henne ett bra sätt för att både ge nykomna tjejer stöd i att få in en fot i det svenska samhället, men också lärorikt för henne själv att få insyn i hur det är att komma hit. Ett annat lyckat projekt har varit att få fler invandrarkvinnor aktiva i föreningslivet, hitta jobb och därmed få mer makt över sina liv. Kvinnor har startat företag, fått jobb och deltar i olika aktiviteter.

Jämställdhet eller rättare sagt bristen på jämställdhet får också i gång Hillevi. Listan på vad som behövs göras blir nästan hur lång som helst. Frågan om hur vi kan stoppa våldet mot kvinnor och hur man bryter våldsspiralen behöver få mer resurser. Hon tycker att man börjar få gehör för sådana terapiprojekt som är framgångsrika. Även om man inte når alla så är det en seger för varje individ man lyckas få att sluta slå, resonerar hon.

– Fotboja vid besöksförbud har minskat brotten med hälften, men fortfarande finns det kvinnor som tvingas fly sitt hem och sin hemkommun medan mannen bor kvar. Det rätta vore väl tvärtom säger hon med eftertryck.

Sextrafficking, sexuellt utnyttjande av barn och prostitution är så fruktansvärda frågor att orden inte räcker till och är definitivt frågor som Hillevi kommer att driva om hon blir EU-parlamentariker i höst. Tillsammans med fackliga rättigheter, familjepolitik och kvinnorepresentation som för övrigt är usel inom EU.

Så när valdagen i juni närmar sig kommer Hillevi att göra allt hon kan för att mobilisera folk att gå till valurnorna. Demokratisk katastrof tycker hon om förra gångens valdeltagande, och tillägger: »Men vi politiska partier behandlade ju inte det valet som ett lika viktigt val som riksdagsvalet så varför skulle väljarna då göra det? Dessbättre satsar vi mer den här gången!» 🌸

ILLUSTRATION: Anna Gunneström

EN SERIE OM FÖRTRYCK: SKRIV OCH BERÄTTA

Härskartekniker handlar om förtryck och förtryck behöver synliggöras för att kunna brytas. I förra numret av Morgonbris startade en serie om härskartekniker, där just du är huvudperson. Skriv till oss och berätta om dina erfarenheter. Våra läsare har skickat flera berättelser till redaktionen. Nu publicerar vi de första två.

Verksamhetsplanering med ledningsgruppen

»Ledningsgruppen är samlad. Chefen har ritat en skiss på whiteboarden om hur han vill att verksamhetsprocesserna ska fungera. Den vill han att vi ska kommentera.

Jag får ordet och gör ett inlägg om en personalfråga som är viktig för hela gruppen.

Då blir jag avbruten av Tore (som i vanliga fall är min »bästis« i ledningsgruppen) som tar ordet och säger:

– Vi kan inte prata om perifera detaljer på denna nivå. Nu tycker jag att vi ska ha lite höjd i diskussionen! Han behåller ordet och växlar in på ett ekonomispår på mikronivå, eftersom han inte har något personalansvar och därför tycker att de frågorna är ointressanta.

Jag känner mig osynliggjord och förlöjligad. Jag funderar några sekunder och sedan avbryter jag Tore mitt i hans utläggning. Med lugn och säker röst säger jag:

– Ursäkta mig, men jag var inte färdig! Det vi just såg var ett tydligt exempel på härskartekniken osynliggörande. Nu tänker jag ta tillbaka ordet! Sedan fortsatte jag mitt anförande. Ledningsgruppens medlemmar såg minst sagt häpna ut. Jag fick dock fram det jag ville ha sagt och Tore kom fram till mig efter mötet och bad om ursäkt för sitt agerande.«

Berit

Kommentar:

Ett skolexempel på hur man kan göra för att synliggöra härskarbeteenden. Med tanke på att Tore är din »bästis« kände du dig antagligen mer osynliggjord. Bästisar ska ju stötta och stå vid din sida. Men det är bra att du inte låter Tore hållas utan tar tillbaka ordet. Genom att inte darra på rösten, be om ursäkt eller bli arg lyckas du behålla en stark position i gruppen.

Det finns inget utrymme för kommentarer om känsliga kvinnor när man gör som du. Att sedan Tore kommer och ber om ursäkt visar på att han blivit en insikt rikare.

Ung och kvinna – då tycker många att man ska hålla tyst

»När jag var aktuell som ny ledamot fick jag höra att jag var för ung för att sitta i riksdagen eftersom jag saknade erfarenhet. Jag har inte upplevt att man säger det om yngre manliga riksdagsledamöter.

När jag var ny i riksdagen kände jag av att jag var annorlunda eftersom jag var både ung och kvinna. När jag gick in genom riksdagens huvudingång fick jag höra att jag måste ha kommit fel. Gamla stan och shoppingstråket låg en bit bort. De trodde att jag var en turist som gått vilse. När jag kom till arbetsrummet undrade folk om jag var sekreterare eller datorassistent. Inte någon trodde att jag var riksdagsledamot.

Många tyckte att jag skulle vara tyst i början. Det var en äldre ledamot som till och med uppmanade mig att vara tyst och lära av de äldre hela första mandatperioden, det vill säga i fyra år. Givetvis följde jag inte det rådet. Med tanke på att man inte vet om man får mer än en mandatperiod gäller det att passa på när man har chansen att göra sin röst hörd och påverka!

Jag har mötts av manliga härskartekniker både i riksdagsdebatter och andra typer av debatter. Det har främst varit medelålders och äldre borger-

liga män som kommit med argumentet:

»Du var inte ens född när det och det hände, så det kan du inte begripa dig på...«. Detta argument har jag inte upplevt att de använder mot yngre män, bara mot yngre kvinnor som jag själv.«

Hillevi

Kommentar:

Jag håller med om att unga män inte ses som lika unga eller oerfarna som jämna-åriga kvinnor i politiken. De behöver sällan stå på tillväxt, vilket jag har hört att många kvinnor måste, utan ses istället som utvecklingsbara eller som personer med framåtanda. Och när det gäller äldre mäns kommentarer – visst visar det bara en brist på argument. Ett sätt att bemöta dem kan vara att säga att det är väl tur att jag har andra erfarenheter än ni, så att vi kan se problemet ur flera vinklar. 🌸

Skriv och berätta!

I varje nummer publicerar vi några av era bidrag och bistår samtidigt med tips och råd. Så tveka inte, mejla eller skriv till Morgonbris.

Alla som får sitt bidrag publicerat får en bok som tack. Skriv till: Morgonbris, Box 70458, 107 26 Stockholm, eller mejla till morgobris-s-kvinnor.se

Makalösa **kräver** skatteavdrag för **ensamföräldrar**

Sveriges Makalösa Föräldrar är föreningen som driver opinionsbildning för att förbättra levnadsvillkoren för ensamstående föräldrar med barn. Och det behövs. Var tredje ensamstående förälder lever i fattigdom. Föreningen Makalösa utsågs nyligen till Årets Wendela av tidningen Aftonbladet och vi träffar generalsekreteraren Helene Sigfridsson för ett samtal om de ensamstående föräldrarnas situation och krav på politiken.

Den familjepolitik som förs nu, med vårdnadsbidrag, jämställdhetsbonus och avdrag för hushållsnära tjänster, är en kärnfamiljepolitik, inte en allmän familjepolitik. I den finns ingenting för ensamstående föräldrar och socialminister Göran Hägglund undviker att ta debatten om detta», säger Helene Sigfridsson, generalsekreterare, som hittills förgäves har försökt få till stånd ett möte med honom.

Men hon ger inte upp. Förre eller senare kommer hon att fixa det. För det känns nästan som om hon finns överallt numera. I teves morgonsoffor, radiodebatter och på tidningarnas insändarsidor. På seminarier och möten är hon alltid en av de första som ställer frågor när publiken bjuds in, om hon inte själv sitter i panelen vill säga. Och varje gång lyfter

hon fram fakta om hur ensamstående föräldrar har det i dagens Sverige.

Envetenheten har inte alltid lönat sig politiskt men däremot på ett annat sätt. Makalösa föräldrar utsågs till Årets Wendela av tidningen Aftonbladet. Juryn ansåg att föreningen ger en röst åt en grupp i samhället som själv har svårt att hinna och orka göra det, helt i Wendela Hebbes anda. Jätteroligt att ensamföräldrar lyfts fram och syns i ett positivt sammanhang tycker Helene, som upptäckte föreningen när hon själv blev ensamstående.

Makalösa bildades

under förra lågkonjunkturen när några ensamstående föräldrar insåg att ingen

annan skulle driva deras frågor. Den tidens besparingar gick hårt åt många men kanske drabbades dessa familjer hårdare än andra. Underhållsbidraget räknades inte upp, barntillägget reducerades och det blev svårare att få bostadsbidrag. För tio år sedan var tio procent av ensamföräldrarna fattiga.

Idag är det var tredje som lever i fattigdom och andelen bland mammorna är ännu högre. De är ofta yngre och mer arbetslösa än papporna i samma situation. I hela landet lever var femte barn med den ena av sina biologiska

Sveriges Makalösa Föräldrar

- Har mötesplatser, samtalsgrupper och verksamhet runt om i landet för föräldrarna och barnen.
 - Familjeläger under sommaren.
 - Juridisk rådgivning för medlemmar.
 - Jobbar med att påverka politiken för att förbättra levnadsvillkoren för ensamstående med barn.
- Oavsett verksamhet så finns det alltid aktiviteter för barn. Alla aktiviteter är alkoholfria.

Namn: Helene Sigfridsson

Född: 1979

Familj: Otilia 7 år och Noah 5 år, och sambo

Senaste bok: Per Nuders »Stolt men inte nöjd«

Fritid: vara med barnen, läsa tidningar, blogga

föräldrar och i Stockholm bor var tredje barn så. Av de är 80 procent skrivna hos mamman och resten hos pappan (nästan samma fördelning som uttaget av föräldraförsäkringen).

Avbetalning på årsavgiften

Helene påpekar att alla inte har det svårt eller dåligt, men enligt Folkhälsoinstitutet är det en av faktorerna som kan göra livet onödigt svårt för barn. Inte minst handlar det om familjens ekonomiska förutsättningar. Hur svårt det kan vara illustreras av att föreningen själv erbjuder avbetalning på årsavgiften om 150 kronor.

Det är så långt borta från att ha råd att betala en skidutflykt och ett teaterbesök per skoltermin. Något som en del moderata lokalpolitiker inte ser något problem med att lägga på familjen. Snacka om olika verklighetsbilder!

Arbetslivets villkor står högt på Makalösas dagordning. Arbetslösheten är högre bland ensamstående än samboende eller gifta och minskade inte i samma takt som hos andra under högkonjunkturen. Andra tvingas gå ner till deltid eftersom det inte finns barnomsorg på obekväma

arbetstider. Inkomsten minskar i båda fallen, det ekonomiska utanförskapet cementeras och ger i förlängningen sämre ålderspension. Föräldrarnas egen hälsa får stå tillbaka när man avstår läkar- och tandläkarbesök för att pengarna ska räcka till barnens behov.

– Alla vet att kvinnor generellt tjänar mindre. Men hur många känner till att en ensamstående mamma tjänar 54 procent av en gift pappas lön? För att minska klyftorna krävs ett nytt synsätt från politikerna. Vi vill ha ett skatteavdrag för ensamstående föräldrar, som ska uppmärma fler att arbeta och ge pengar över.

KD fokuserar på kärnfamiljen

Med tanke på att den borgerliga alliansen infört andra skatteavdrag med samma argument borde detta ligga väl i linje med deras politik. Men så är det inte. I en kommentar skriver socialministern: »Jag är mycket tveksam till ett avdrag som innebär

att det kan löna sig för den som lever tillsammans med en annan person att skilja sig, i verkligheten eller på pappret, för att få en bättre skattesituation.«

Rätt till »nattis« är en annan fråga de driver hårt men inte heller här har de ministerns öra. Han tycker att det ska vara frivilligt för kommunerna och vill inte lagstifta, för då kan det bli för dyrt. Att låta det vara som idag när det inte fungerar och att det istället blir fattigt för ensamstående föräldrar verkar inte vara intressant för honom. Däremot finns det pengar i hans plånbok för att ge alla nyblivna föräldrar en bonus på 10 000 kronor.

KD visar återigen att deras fokus ligger på att kärnfamiljen ska ha det bra. Kristdemokraterna får bakläxa. De kan gå hem och räkna på hur långt samma pengar skulle räcka om de användes till ett riktat stöd åt ensamföräldrar istället, tycker Helene. En annan viktig ➔

MAKALÖSA
FÖRÄLDRAR

Makalösas viktigaste krav

1. Höj och indexreglera underhållsstödet.
2. Höj barnbidraget för ensamstående.
3. Ge ensamföräldrar skattereduktion.

fråga är boendet. Sjuttio procent av ensamstående föräldrar bor i hyresrätt. Det handlar inte om att köpa bostadsrätt för att göra någon boendekarriär, säger Helene, som känner till familjer där man tvingas att bo ihop trots att man vill separera eftersom det inte finns bostäder att hyra.

Dessutom är hyreslägenheter anpassade efter traditionella familjer där man sitter en ensam vuxen i en trea varannan vecka när barnen är hos den andra föräldern. Tyvärr verkar det inte finnas några idéer för att bygga på något annat sätt, till exempel fler kollektivhus. Det finns massor av ensamföräldrar som är beredda att flytta till en annan stad för att få bo så, oavsett var i landet man bor nu. Man behöver det nätverket och stödet den boendeformen ger.

Uppriktigt intresserad

Helene ser dock inte läget som hopplöst. Hon har träffat folkhälso-minister Maria Larsson som verkade uppriktigt intresserad. Bland tjänstemännen på Finansdepartementet finns en stor kunskap som är väl underbyggd som hon tyckte märktes när finansministern tidigare var ute och pratade om dubbelt barnbidrag. Men den diskussionen har dött ut, säger Helene. Hon tycker också att träffarna med Mona Sahlin visar att socialdemokraterna börjar öppna sig för riktade stöd, från att tidigare stenhårt försvarat endast generell välfärdspolitik.

Hon kan också lista några framgångar för Makalösa. Den största är att ensamstående föräldrar får a-kassa i fler dagar än andra, vilket behövs. Föreningen har lyckats få politiker att ändra åsikt om »nattis« och Helene ser att fler och fler politiker i både riksdagen och kommunerna intresserar sig för ensamföräldrars vardag. Och fler lär det bli med Helene i spetsen för de Makalösa. ✿

»Som ensamförälder är det svårare att få jobb. På anställningsintervjuer får hon alltid frågor om hur hon fixat barnomsorgen« berättar Beatrice Sagfors.

Beatrice Sagfors:

»Inte lätt att vara politiskt aktiv som ensamförälder«

– Det jobbigaste med att vara ensamstående förälder är den ständiga oron för ekonomin och att man inte har någon att glädjas tillsammans med åt barnens framsteg. Eller oroas med för den delen, säger Beatrice Sagfors som lever i Trollhättan med sina två söner.

Hon är en vältalig kvinna som har nära till skratt och säger bestämt att det sista hon vill är att människor ska tycka synd om henne. Däremot vill hon att fler ska få förståelse för hur det kan vara att leva som ensamförälder. På frågan om vad hon önskar sig allra mest kommer svaret snabbt: en avlösarservice. Alltså kommunala barnskötare som finns tillhanda när man behöver någon som är med barnen när man själv är upptagen utanför arbetstid. För Beatrice handlar det verkligen inte om lyxönskemål, utan om att kunna storhandla på egen hand, gå och klippa sig eller att vara politiskt aktiv, utan att hela tiden vara beroende av att syskon, föräldrar eller vänner ska kunna vara barnvakt.

Svårt att få sina röster hörda

Beatrice är kommunalpolitiskt aktiv och berättar att det inte alltid är så lätt.

– Vi ensamföräldrar kan vara hur engagerade och intresserade som helst, men har så mycket svårare att göra våra röster hörda. Det är inte så att människor är dömande utan mer att det är en brist på förståelse att man slänger in ett möte med en dags varsel, trots att jag flera gånger sagt att det inte fungerar för mig. Jag liksom många andra måste fixa

barnvakt om vi ska kunna vara med. Så här skulle avlösarservicen bidra till att göra det möjligt för mig och andra i min situation att kunna delta på lika villkor.

Som ensamförälder är det också svårare att få jobb. På anställningsintervjuer får Beatrice alltid frågor om hur hon fixat barnomsorgen och hur det skulle fungera med konferenser eller jobbresor.

– De håller sig inom lagens ramar men ser till att få fram de svar de vill ha. Men ingen av dem säger att de kan fixa barnomsorg vid exempelvis konferenser.

– Jag kan inte välja jobb hur som helst heller. Tidigare jobbade jag som informator men den sortens jobb har arbetstider som inte fungerar för mig. Så jag har fått byta bransch och gå ner i lön. Numera jobbar jag som industristädare på ett smältverk.

– Med den gamla lönen hade det gått runt men nu gör det inte det. Varje månad är det på håret att det går ihop. Dagstidningen har rykt för länge sedan och när hyra, mat och kläder är betalda blir det inget över. Trots att Liseberg bara ligger några mil bort kan vi inte åka dit för vi har inte råd. Ska mina barn få uppleva det måste vi förlita oss på att någon annan betalar. Att det inte känns så kul är väl enkelt att begripa. ✿

Lyft på **rump**an och gå ut och **demonstrera**

Varför är det så tyst om jämställdhet och feminism i det offentliga rummet? Frågan ställs ofta och svaret varierar. Är det så att alla de kvinnor som var arga på 80- och 90-talen nu sitter i politiska maktpositioner och därför inte anser sig kunna vara aktivister? Så fel! Visst går de två rollerna att kombinera; om man verkligen vill.

Gå ut och demonstrera, dela ut flygblad, gå med sandwichplakat och ropa ut din åsikt på ett torg. Visst går det att sitta i riksdagen eller kommunstyrelsen och samtidigt bedriva engagerad aktivism. Eller är det så att dagens kvinnliga makthavare känner att det inte är riktigt bekvämt att driva frågor som handlar om det ena könet. Många män och några kvinnor anser möjligen att det finns viktigare frågor att ägna sig åt. Det är ju finansiell kris ... och vår jämställdhetsminister är inte feminist ...

Eller, hemska tanke, har begreppet »gender-mainstreaming« tystat våra röster? Tror vi att denna metod har gjort feminsmen överflödigt? Gender-maintenance är nämligen en metod, inget mål i sig. Genom att alltid fråga sig hur ett beslut påverkar kvinnor respektive män får man fram en bild av verkligheten. Den bilden visar att män ofta fortfarande gynnas, och kvinnor missgynnas. Detta måste synliggöras, om och om igen. Det är vi kvinnor som skall göra det, driva

på, i riksdagen, i kommuner, i tidningar och på gator. Glöm aldrig att det var vi S-kvinnor, som i början på 90-talet drev fram varannan damernas i vårt parti. De andra partierna, utom moderaterna fattade samma beslut. (ja, M kommer nu 15 år senare i valet till EU att följa oss). Det betydde ett ordentligt steg framåt

för kvinnorepresentationen vid valet 1994. Det skall vi vara stolta över! Men varannan damernas var inte målet. Precis som gender-mainstreaming, var det en metod. Med fler kvinnor i politiken skulle samhället förändras. Vi har långt kvar till det målet. Det känns till och med som om det går bakåt.

Just nu när finans-krisen överskuggar all debatt borde S-kvinnor ta ledningen och göra en genusanalys av, dels, vilket kön som förorsakade finans-krisen, dels finans-krisens påverkan på kvinnor respektive män.

Ta fram metoden gender-mainstreaming. Skriv fram ett samhällsscenario till september nästa år och

Lärarinna i politikens hårda skola

Vad driver en människa till att bli politiker? Hur orkar man fortsätta? Om detta handlar Margareta Winbergs nya bok. Hon berättar om åren i politiken. Hur hon blev minister. Varför hon blev bortsänd till Brasilien. Tiden i S-kvinnor, där höjdpunkten var att driva igenom varvade listor och kriminalisering av sexköp.

Foto: Albert Bonniers Förlag

»Skriv fram ett samhällsscenario och sätt in kvinnorna och deras situation där. FN har gjort det för världen, låt oss göra det för Sverige!«

sätt in kvinnorna och deras situation där. Visa vem som drabbas värst! FN har gjort det för världen, låt oss göra det för Sverige!

Margareta Winberg

... som minns när S-kvinnors styrelse delade ut fallskärmar (=cocktailparaplyer) till bankkassörskor vid förra finans-krisen. 🌸

7 juni röstar EU-länder till parlamentsvalet

– så funkar det

Den första veckan i juni får **500 miljoner** invånare **rösta** i Europaparlamentsvalet 2009. I Sverige röstar vi, precis som flera andra av EUs 27 medlemsländer, söndagen den 7 juni. Då väljer vi de ledamöter som ska sitta i parlamentet de närmaste fem åren. Precis som i andra val röstar vi på partirepresentanter. Och precis som i andra val handlar det om värderingar – höger eller vänster, mitt eller marginal.

TEXTER: Heli Kärkkäinen, Suzanne Larsson

Det enda folkvalda organet i EU

EU-parlamentet är det enda folkvalda organet i EU. I det senaste valet 2004 röstade bara 37,9 procent av svenskarna och av dem personröstade 59 procent på en kandidat. På så sätt kom flera politiker som stod längre ned på partiernas vallistor in i parlamentet. Väljarnas möjlighet att påverka vem eller vilka som blir partiernas parlamentariker är med andra ord stor.

Uppgifter

- EU-parlamentet bestämmer tillsammans med ministerrådet vilka förslag från EU-kommissionen som skall bli lagar.
- EU-parlamentet kontrollerar hur EU-kommissionen arbetar.
- EU-parlamentet är med och bestämmer om EUs budget.
- EU-parlamentet utser en ombudsman som har i uppgift att granska EUs alla institutioner.

Makt och inflytande

EU-parlamentets inflytande över besluten som tas tillsammans med ministerrådet eller EU-kommissionen varierar. Det beror på vilken fråga eller vilket område det gäller, vilken typ av majoritet som krävs inom parlamentet och på vilket av de fyra befintliga förfaranden som används, antingen medbeslutande, samarbete, samråd eller samtycke.

- Mest makt: Medbeslutanderätten ger parlamentet makt och inflytande över beslut om frågor som fri rörlighet för personer, likabehandling, regionalpolitik, sysselsättning, folkhälsa och utbildning. Då måste parlamentet och ministerrådet komma överens för att lagförslaget från kommissionen ska gå igenom.
- Stor makt: EU-parlamentet godkänner de nya EU-kommissionärerna som tillsätts.

Ministerrådets och EU-kommissionens sammansättning

Ministerrådet och EU-kommissionen består av 27 ledamöter vardera med en person från varje medlemsland som är utsedd av det egna landets regering. I ministerrådet ska vår representant företräda Sverige medan EU-kommissionären endast ska arbeta för Europas bästa och frånse hemlandets önsningar eller politiska ideologier.

Sammansättning

Från och med valet 2009 finns 736 ledamöter varav 18 svenska. Befolkningsmängden ligger till underlag för hur många ledamöter respektive land har.

Om parlamentet inte gillar en enskild kommissionär kan parlamentet underkänna hela kommissionen.

- Minst makt: Samrådsrätten ger parlamentet minst inflytande och handlar om frågor som polisiärt och straffrättsligt samarbete, jordbruks-, handels- och konkurrenspolitiken. Då är parlamentet endast rådgivande.

Hallå där...

... Inger Segelström, socialdemokratisk Europaparlamentariker och vice ordförande för PES Women.

Finns det några tydliga vänster- eller högerfrågor i EU-parlamentet?

– Det finns påtagliga skillnader mellan oss och de konservativa när det gäller sexualundervisning i skolan, preventivmedel, kvinnors arbete, ja egentligen allt som gäller kvinnor.

Vilka är de tre viktigaste frågorna i valet?

– Kvinnors arbete, klimatfrågan och fredsfrågor.

Hur har arbetet med S-kvinnors tidigare valfrågor som barnomsorgsgarantin, prostitution och aborträtten/ preventivmedel gått under de senaste åren?

– Fler och fler kvinnor kräver barnomsorg i EU och fler barn finns idag i barnomsorg än förr. Problemet är att endast 25 procent av kvinnorna har tillgång till barnomsorg för barn under tre år, vilket försvårar kvinnors ställning på arbetsmarknaden. För den svenska sexköpslagen har det skett ett genombrott och intresset för den har ökat internationellt. Roligast är det att Norge den första januari i år införde en sexköpslag liknande den svenska. De danska socialdemokraterna ska diskutera frågan i september, Finland har tagit sina första steg samtidigt som Storbritannien undersöker vår lag. När det gäller preventivmedel och aborträtt går det framåt trots att de konservativa alltid röstar emot. Men tillräckligt många andra röstar med socialdemokraterna idag och det gör att vi ändå kan få majoritet i frågorna. Mest glädjande är att Portugal i och med sin folkomröstning och regeringsskifte infört fri abort.

Vilka är PES Women och hur arbetar ni?

– PES Women, som består av kvinnor från de olika socialdemokratiska partierna i EU, är indelad i olika regioner där Sverige är med i den nordiska/baltiska gruppen. I den utbyter man erfarenheter och försöker pressa på partier nationellt. Vi driver också gemensamma frågor och kampanjer i Europa där en av de mest framgångsrika var den inför fotbolls-VM 2006 i Tyskland angående prostitution. Nyss gjorde vi en kampanj som handlar om att kvinnor jobbar gratis 15 procent om året, eftersom kvinnor tjänar mindre än män. PES Women arbetar alltså opinionsbildande och försöker övertyga socialdemokrater i Europa men också internationellt. ✿

EU-parlamentets arbete

Arbetet bedrivs i olika politiska storgrupper, och i utskott. Socialdemokraterna har en egen storgrupp medan till exempel M och KD ingår i samma. De röda och gröna grupperna har flest kvinnor. I storgrupperna beslutar man om vilken politik man ska driva och där utses också ledamöterna till utskotten som arbetar ämnesinriktat, som kvinnors rättigheter och jämställdhet, miljö- eller säkerhetsfrågor. Sveriges nuvarande 19 ledamöter finns i sex olika grupper och som ordinarie ledamöter i 15 av de 20 fasta utskotten.

Förtidsröstning

Från den 20 maj till den 7 juni kan du rösta i vilken förtidsröstningslokal du vill i hela landet. Ta med röstkort och legitimation. På www.val.se kan du läsa var det finns röstlokaler.

Rösta in fler **kvinnor** i **EU-parlamentet!**

Den 7 juni är det val till Europaparlamentet. Hoppa inte över valet, gör din röst hörd även i EU. Din röst i EU-valet är lika viktig som din röst i riksdags- och kommunvalet. Vi måste vara med och påverka där besluten fattas. Sju av tio svenskar anser att hotet mot miljön och kampen mot klimatförändringar måste prioriteras i Europapolitiken. Det är frågor som berör människors vardag oavsett om de bor i Glasgow, Grenada eller Göteborg. Och var fattas besluten om miljön och klimatförändringarna? Jo, på EU-nivå, av Europaparlamentet och ministerrådet.

Europaparlamentet är medborgarnas röst i EU. Drygt 60 procent av de frågor som behandlas av fullmäktigeförsamlingar i kommuner, landsting och regioner berörs direkt eller indirekt av beslut som fattas i EU. Det handlar bland annat om avfallshantering, vattenkvalitet, vattenförsörjning, djurskydd, hälsoskydd, miljörevision, utsläpp av farliga ämnen, markskydd och konkurrens.

Frågorna och skiljelinjerna ser likadana ut i Europaparlamentet som i riksdagen eller kommunfullmäktige. Där står politiska beslut mot marknadslösningar, hållbar utveckling mot resursslöseri, trygghet mot

utslagning, rättvisa mot egenintresse. Det finns en rad exempel på politiska beslut som visar dels på Europaparlamentets inflytande och dels på skillnaden mellan höger och vänster. Det handlar till exempel om tjänstedirektivet, om EUs kemikalielagstiftning, om konsumentskydd, energi- och klimatpolitiken och om arbetsrätten.

Det handlar också om vår säkerhet och priset på maten vi äter, kvaliteten på luften vi andas, hur säkra barns leksaker är och kostnaden av mobiltelefoner. Det handlar om säkerheten på arbetsplatsen, om mottagandet av flyktingar och barnpornografi. Och det handlar

om hur mycket av våra gemensamma pengar som ska gå till nya järnvägar, renare stränder, forskning, utbildning och bistånd.

Valdeltagandet år 2004 var nedslående, bara drygt var tredje svensk gick och röstade. Genomsnittet i EU var något högre, 45 procent. Men det är fortfarande en alltför låg siffra. Ett lågt valdeltagande riskerar att undergräva Europaparlamentets legitimitet, men också att underminera den representativa demokratin. Vi måste värna om rösträtten

»Bara en tredjedel av ledamöterna är kvinnor medan kvinnorna utgör hälften av väljarkåren.«

Margot Wallström
vice ordförande,
EU-kommissionen

och mobilisera väljare att rösta på det parti som de tycker bäst tar tillvara deras intressen på EU-nivå. Vi måste också stärka kvinnornas närvaro i Europapolitiken och rösta in fler kvinnor i Europaparlamentet. Bara en tredjedel av ledamöterna i EU-parlamentet är kvinnor medan kvinnorna utgör hälften av väljarkåren. Så logiskt sett borde hälften av de folkvalda politikerna vara kvinnor. Kvinnor och män måste ha lika mycket att säga till om i EU. 🌸

»Elitprojekt – nej! Folkets Europa.«

EU kan inte stå och stampas när vi möter utmaningar som ekonomisk kris, globalisering, jobb och klimatförändringar. EU måste utvecklas. Margot Wallström och Göran Färm argumenterar i sin nya bok för att EUs nästa steg måste ta sikte på ett Folkets Europa. Du kan beställa boken från Bilda Förlag. Det finns också en studiehandledning till boken som du kan ladda hem kostnadsfritt från www.bildaforlag.se

Bara **tio** socialdemokratiska partier i Asien

TEXT OCH FOTO: Ann Linde

Det finns inte många socialdemokratiska partier i Asien. Ett mått är antalet som är med i Socialistinternationalen. I Europa finns 61 medlemspartier, men bara tio i Asien.

För att stärka och understödja ett samarbete mellan dem, har socialdemokraterna och Palmecentret ordnat olika möten. Det senaste ägde rum i Filippinernas huvudstad Manilla under hösten 2008. Deltagarna kom från Indien, Malaysia, Filippinerna, Burma, Pakistan, Indonesien (Acheh), Nepal, Mongoliet, Hongkong och Kambodja. Morgonbris ställde några frågor till deltagarna:

1. Vilken är den viktigaste politiska frågan just nu? 2. Vilken fråga är viktigast för kvinnor?

Sri Rahmayanti, Aceness Womens League, Acheh, Indonesien

1. Försoning mellan olika religioner och olika grupper för att kunna bygga upp vårt samhälle igen.

2. Muslimska kvinnor missförstås nuförtiden. Tidigare kunde vi muslimska kvinnor i Acheh bli härförare, sjökaptener vad som helst, men nu förminsas vi av män som kommer från andra regioner och inte accepterar att kvinnor har alla olika roller. Män måste förmås att ta mer ansvar i hemmet, idag ligger allt ansvar på kvinnorna.

Samura Tioulong, Sam Rainsy Party, Kambodja

1. Få ett effektivt system med ansvarsutkrävande av regeringen, för att undvika en maktkoncentration som leder till personlighetskult, nepotism, intolerans och kränkningar av mänskliga rättigheter.

2. Lättillgängliga, säkra och billiga preventivmedel, för att befria kvinnorna från det biologiska förtrycket.

Srijana Adhikari, Nepals Kongressparti

1. Ärlighet, öppenhet och ansvar inom politiken

2. Kvinnor måste få vara med i beslutsfattandet. Vi måste slåss för vår identitet, inte bara vara någons fru, dotter eller syster. När kvinnor går fram kommer världen att bli mer rättvis.

Fauzia Wahab, parlamentsledamot för PPP i Pakistan

1. Säkerhetsfrågor: Kampen mot terrorism och extremism som växer i vårt land, samt omfördelning av rikedom, det vill säga fördelningspolitik.

2. Diskrimineringen mot kvinnor som fortfarande pågår. Våra lagar är inte diskriminerande, men attityderna och kulturen i samhället är det.

TA DEBATTEN MED SVERIGE- DEMOKRATERNA

Den som vill ta del av Sverigedemokraternas jämställdhetspolitik behöver inte lägga ner många minuter av sin tid. För någon sådan finns inte.

– Till och med kristdemokraterna kan kännas som feminister i jämförelse med SD. Det är farligt om man börjar betrakta SD som vilket annat parti som helst, för det är de inte. SD är i grunden odemokratiskt och bygger inte på synen om allas lika värde, säger Anna-Lena Lodenius som är aktuell med boken »Slaget om svenskheten« som hon skrivit tillsammans med Mats Wingborg.

Att räkna kvinnorna på ledande positioner i Sverigedemokraterna går fort. I det verkställande utskottet finns inte en enda kvinna och av sjuutton personer i partistyrelsen är fjorton män. Ett svep genom distriktens sidor visar precis samma mansdominans, liksom riksårsmötenas deltagarförteckningar och väljarkåren.

När jag frågar Anna-Lena Lodenius, journalist, författare och en av Sveriges mest kunniga experter på högerextrema rörelser, varför det ser

ut så, säger hon att SD själv säger att det beror på att kvinnor är känsligare än män och mer rädda för repressalier som de kan råka ut för.

Hennes egen analys är att deras politik inte attraherar kvinnor.

– Till och med kristdemokraterna kan kännas som feminister i jämförelse med SD. Kvinnans uppgift är att föda barn. Mammor vill bara hemma med sina barn och därför ska det vara så. En naturlag eller naturnödvändighet med andra ord. Någon könsmaktsanalys är det inte tal

»Sossarna har tydligt markerat att de inte tänker samarbeta med SD till något pris. Det är det enda rätta eftersom människovärdet inte går att kompromissa om. Högern hukar i frågan och det gör att de kan börja att glida om regeringsmakten står på spel. Det är illavarslande tycker jag«, säger Anna-Lena Lodenius som är en av författarna till boken »Slaget om svenskheten«.

om, fortsätter Anna-Lena Lodenius om Sverigedemokraternas politik.

Om jämställdhet är ointressant så är familjepolitiken desto viktigare. Den byggs på en gammaldags bild av svenskhet: mamma hemma, två barn, villa, vovve, sommarstuga och en chartersemester om året. Alltså ett nostalgiskt minne av något som inte har funnits, för den bilden stämmer knappast med hur det stora flertalet av oss har levt sina liv.

– Nativiteten i landet ska ökas genom sänkt abortgräns, vårdnadsbidrag och stimulanser till kärnfamiljer. Exakt hur kan jag inte säga eftersom de konkreta förslagen lyser med sin frånvaro. Samtidigt ska de utomeuropeiska adoptionerna minska.

– SD säger att de är kulturbevarande men jag undrar vad det är för kulturella egenskaper ett litet barn som adopteras från exempelvis Kina tar med sig hit. Om det är några som är oskrivna blad så är det väl ungar. Det viktiga är blodsbän-

det till tidigare generationer som bott här. Som jag ser det är detta ett tydligt exempel på SDs undertryckta rasism. »Svenska« barn ska ersätta invandrare, fortsätter Anna-Lena Lodenius.

Homofobin frodas

Den heterosexuella kärnfamiljen är det enda rätta och ytterst viktig är barnens rätt till båda sina biologiska föräldrar. Att väldigt många homopars barn har just det är inte intressant, för några sådana familjekonstellationer vill SD inte se. I partiet frodas homofobin och uppfattningen att homokulturen förhärli-gas i Sverige och även här blir kvinnorna osynliga. För det är bögarne som man är rädd för.

Utöver normen om svenskhet (som de själva inte kan definiera) i familje- och invandringspolitiken saknar SD konkreta ställningstaganden. Visserligen finns kriminalpolitik men skulle bitvis kunna klassas som invandringspolitik. Den byg-

ger på skrämselfpropaganda och är till för att attrahera kvinnliga väljare.

– Det är ingen tillfällighet att de målar upp bilder av invandarmän som våldtar svenska kvinnor, säger Anna-Lena Lodenius, det ligger helt i linje med med åsikten att invandrare är en annan sort som inte är lika bra som vi. Även om partitopparna inte säger så offentligt längre.

Man pratar gärna om kvinnofrid, längre straff och hårdare tag mot bidragsfusk samtidigt som höga partiföreträdare har dömts för misshandel av kvinnor och fuskat till sig pengar. Det ser man inte som något problem utan något som man får leva med.

Att SD siktar på riksdagen och ser sommarens EU-val som ett steg på vägen är knappast någon hemlighet. På deras hemsida hittar man dock ingenting om vad SD vill göra i EU. Anna-Lena Lodenius som var med på pressträffen om EU tycker inte att hon blev klokare av den. En av kandidaterna sa att hon

Bokerbjudande till Morgonbris läsare

»Slaget om svenskheten« och »Högerpopulismen«

I samarbete med Arenagruppern erbjuder vi våra läsare ett nytt bokpaket till specialpris. Denna gång två böcker om sverigedemokraterna i Sverige och Europa. Läs dem på egen hand eller starta en bokcirkel där du tillsammans med andra kan samtala om innehållet.

Anna-Lena Lodenius och Mats Wingborg har skrivit »Slaget om svenskheten« – ta debatten med Sverigedemokraterna«. Boken bygger på intervjuer med SD-företrädare på olika nivåer, partiprogram, uttalanden och andra dokument. I 25 faktaspäckade kapitel ges en bild av partiets politik i allt från arbetsmarknad till kriminalpolitik.

Antologin »Högerpopulismen« innehåller bland annat strategier för att motverka att högerpopulismen vinner ytterligare terräng. Här medverkar bland annat Håkan A Bengtsson, Joakim Jakobsson och Jenny Åkervall. Bokpaketet med två böcker kostar 200 kr samt porto. Mejla, faxa eller skriv till Arenagruppern. Glöm inte att skriva att du omfattas av erbjudandet i Morgonbris.

Premiss förlag, Arenagruppern,
Drottninggatan 83, 111 60 Stockholm
Fax 08-411 42 42.
e-post premiss@arenagruppen.se

Utdrag ut boken »Slaget om svenskheten«

»... Inom SD saknas feministiska analyser. Avsaknaden av skrivningar om diskriminering eller underordning av kvinnan är total. Helt i linje med det nostalgiska mansidealet är det i stället mannen som är hotad. Även partiets få ledande kvinnor uttrycker sådana uppfattningar. Ett exempel är partistyrelseledamoten Margareta Sandstedts blogginlägg »Svenska män är rättslösa«.

»... Menar Margareta Sandstedt verkligen vad hon skriver?

Vi ringer upp henne och frågar:

– Absolut, den aggressiva feminismen har fått förödande konsekvenser. Kvinnor har lärt sig att misstänkliggöra män. Männerna i sin tur har tappat bort sin roll i samhället. Feminismen utgår ifrån att vi alla är lika. Men män och kvinnor har olikheter. Kvinnor är mer känslomässiga, har större vårdbehov och är mer inriktade på att hålla samman familjen, medan män är mer resultatnriktade. Det är inget fullt med att den skillnaden finns, svarar Margareta Sandstedt.

gillade djur, en annan att han var för stark arbetsrätt, trots att SD vill rusta ner samma lagar i Sverige. Liksom i många andra frågor är de antagligen lika sliriga och anpassningsbara efter vad som verkar gå hem just nu. Populism sa man för några år sedan.

Namnen på listan är okända även för Anna-Lena Lodenius, och hon undrar hur SD tänkte när de inte valde att plocka in kändisarna. Ur deras synvinkel verkar det taktiskt sett dumt och en stor risk att de havererar i EU-valet, tror hon. Samtidigt har hon en förklaring till hands: Partiet är extremt centralstyrt av en liten kärna av fyra män som lärde känna varandra under studierna i Lund. Det finns också en del splittring mellan de i toppen och de som verkar lokalt, vilket gör att man inte har särskilt många personer att ställa upp med och de namnen vill man ha i Sverige till nästa års riksdagsval istället.

Högern hukar

Enligt henne är hotet att SD tar sig in i EU-parlamentet överdrivet. I förra riksdagsvalet fick de 160 000 röster med ett åttioprocentigt valdeltagande. I årets val måste de få 125 000 röster med ett valdeltagande som knappast lär nå till den nivån, säger Anna-Lena, som för den skull inte tycker att man ska underskatta dem. SD har tack vare framgångarna i

valet 2006 en lika stor kampanjbudget som V. Och oavsett hur det går i EU-valet kommer de att satsa stort i kommande riksdagsval:

– Det är farligt om man börjar betrakta SD som vilket annat parti som helst, för de är inte det. SD är i grunden demokratiskt och bygger inte på synen om allas lika värde. Det är bra att det inte längre handlar om ifall vi ska ta debatten eller inte, utan om hur vi ska ta den.

– Visst behövs det förändringar i vårt samhälle, det är väl det vi har politiken till. Men frågan är vilka utgångspunkterna är bakom. Sossarna har tydligt markerat att de inte tänker samarbeta med dem till något pris. Det är det enda rätta eftersom människovärdet inte går att kompromissa om. Högern hukar i frågan och det gör att de kan börja att glida om regeringsmakten står på spel. Det är illavarslande tycker jag.

På frågan om hur man ska ta debatten svarar Anna-Lena: Glöm inte bort att deras människosyn är grunden för deras politik, oavsett vad de pratar om och oavsett hur välvärdat det kan låta. Det är viktigt att inte bara höra på vad de säger, utan verkligen tänka efter vad förlängningen blir av det de säger. De är samma andas barn som Dansk Folkeparti – de som öppet kräver olika regler för infödda danskar och andra som bor i samma land. ✨

Kvinnokryss

Alina Jägerstedt

Alina Jägerstedt, 1858-1919. Tobaksarbeterska. Styrelseledamot i omgångar under 1880- och 1890-talet, varav ett år som vice ordförande i Tobaksindustriarbetareförbundets stockholmsavdelning. Alina Jägerstedt skrev in sig i arbetarrörelsens historia genom att vara den första kvinnan att bli vald till ombud på en socialdemokratisk partikongress. Hon var dessutom det enda kvinnliga ombudet på 1889 års kongress då det socialdemokratiska partiet bildades.

FOTO: Arbetarrörelsens arkiv

					... LILJA KRAFT	FÖR HÅRET	FEJS		INMUN- DIGA	GÄLLANDE	*
							→				↘
							FÖLL PRONOMEN				
						RYMD- EPOS					
						FÖR- FATTAR			SLASK		
					FEL- STEG	VÄRLDS- VANA		MJÄK			
							FISK				
GAMLE VAN	STARGATE			EN AV TIO						FÖDA	
				HORN							
LUNGOR						VÄX- A	SÄKERHET		JAN	POLITIKER	
*	ÄLDRE MÄN							SNA- CK			TERMINATOR
SLIMMAD	GALLÄGHER										↓
SPRINGA I SKOGEN				AV				VOKALER			VÄN- NING
BABBEN							KASUS				
					KNIXADE	TIDNING					
								VARSEL			
PÅ PUBEN	RESVAN- A			STEN					OKÄND		TID- NING
DAG	VILLE INTE FÄLLDIN									STEN	SLÖA
					FIS	MÄRR HIV- AD					TON
*	FAMNAR			YTTRADE			BUSKE			GUDINNA	
FÖR JULIA									STOPP		

KORSORDSKONSTRUKTÖR: Marja Kovisto

Vinnare av förra numrets korsord:

Vera Andersson, Ludvika. Vinsten kommer med posten.

Skicka in din lösning till: Bilda Idé, Box 42053, 126 13 Stockholm. Märk kuvertet med »Kvinnokrysset«. Den först öppnade rätta lösningen vinner ett vackert silverarmband designat av Eva E Eriksson.

EU kan **påverka** din föräldraförsäkring

Hur många föräldrar i Sverige vet att EU påverkar hur länge de ska kunna vara hemma med sina barn i framtiden? Om de visste det är jag övertygad om att röstsedelns till EU-parlamentet skulle värderas högre än i dag, skriver Camilla Lundberg-Ney.

Hur länge ska EU-valets låga valsiffror vara okej? Förra gången var vi 34 procent som röstade. Om vi överförde siffrorna till landstingsvalet så skulle vi få en akut förtroendekris med krav på förstärkning. Fler måste rösta i EU-valet år 2009 annars är botten nådd. Då bör Socialdemokraterna vara partiet som tar konsekvensen av svenskarnas bristande demokratiarbete och föreslå att EU återgår till att bara vara ett regeringssamarbete. Eller föreslå att Sverige ger bort sina platser till länder med acceptabelt högt valdeltagande. EU-parlamentet får inte bli en missnöjd gubbylla utan legitimitet.

Världens största biståndsgivare

För många i Sverige har EU förblivit något man är för eller emot och inte mycket mer. Så nonchalant behandlas inte EU överallt. EU påverkar, såsom världens största biståndsgivare, mängder av människors vardag och framtid. Och i exempelvis postkommunistiska Bulgarien får Europa och EU ofta stå för framtiden. Där är snarare risken att förväntningarna är alldeles för höga på att äntligen få tillhöra väst.

Bulgariens befolkning har också fått bevis på att EU förbättrar genom konkreta investeringar i landet. Precis så tror jag att EU kan göra sig angeläget, genom att föra en politik som får konkret genklang i enskilda medborgares vardag. Ju mer EU hanterar de frågor folk värderar högst, de klassiska välfärdsfrågorna, desto viktigare blir unionen. Och vilka som styr den.

Camilla Lundberg-Ney är kommunikatör på Kooperation utan gränser.

Mammaledighetsdirektiv

Ett aktuellt förslag i EU i dag rör föräldraförsäkringen, en av S-kvinnors hjärtefrågor. Här kan EU skapa konkreta välfärdsförbättringar för nyblivna föräldrar i Europa. Men förslaget har också en slemmig eftersmak. Det kallas typiskt nog mammaledighetsdirektivet och innebär en försämring ur jämställdhets- och valfrihetsperspektiv i jämförelse med den nuvarande svenska försäkringen. Mycket kommer sannolikt att hända innan förslaget är färdigt. ✿

»EU-parlamentet får inte bli en missnöjd gubbylla utan legitimitet.«

❖ Förbundets arbetsgrupper – S-kvinnors prioriterade frågor ❖

Europaparlamentsval den 7 juni – S-kvinnors fem kandidater

❖ Fullt hus på 8 mars ❖ Fråga Stina!

Förbundets arbetsgrupper

S-kvinnors arbete är organiserat i sex arbetsgrupper som driver politik utifrån sina områden. Grupperna bidrar till att förverkliga besluten från förbundsmötet och rapporterar om sin verksamhet till förbundsstyrelsen.

Varje grupp består av tre förbundsstyrelseledamöter samt klubbrepresentanter som utses av klubbarna.

Grupperna avgör själva sina arbetsformer. Det kan till exempel vara att skriva debattartiklar, ordna studiecirklar och seminarier eller genomföra kampanjer.

Under våren 2009 fortsätter grupperna det arbete som startade efter förbundsmötet 2007. Efter förbundsmötet i maj 2009 ska klubbarna utse nya representanter till arbetsgrupperna.

Vad händer i arbetsgrupperna?

Arbetsgruppernas verksamhet skiljer sig som sagt åt. Här kan ni se vad några av grupperna har jobbat med.

Organisation och utveckling

Arbetsgruppen har tagit fram både en nationell och en lokal strategi för utveckling av jämställdhetsarbetet på alla nivåer i partiet. Båda strategierna är praktiskt inriktade och innehåller förslag på åtgärder som klubbar, distrikt och förbund kan driva i arbetarekommun, partidistrikt och partistyrelse/VU.

Gruppen har också tagit fram ett för-

slag till studiecirklar som kan publiceras på nätet och därmed löpande uppdateras och förnyas av de klubbar och klubbister som använder materialet.

Kvinnors arbetsvillkor och hälsa

Deltagarna har gått igenom de avsnitt av förbundets riktlinjer och de motioner som antogs vid förbundsmötet i juni 2007 som berör kvinnors arbetsvillkor. Vid första mötet såg man att det fanns behov av ytterligare fakta och deltagarna åtog sig att samla in denna information. Resultatet av undersökningarna rapporteras vid nästa möte. Målsättningen är att skapa ett underlag som kan användas av klubbar och distrikt i det politiska arbetet, inte minst under valrörelsen.

Inför ett tredje möte i april ska deltagarna fundera vidare på valfrågor. Därefter görs ett avslut när det gäller »Kvinnors arbetsliv« och arbetet med »Kvinnors hälsa« tar vid.

Gruppen planerar att presentera en rapport om »Kvinnors arbetsvillkor och hälsa« till förbundsmötet i Borås den 29-31 maj.

Kvinnofrid och barnfrid

Arbetsgruppen har genomfört flera studiebesök, till exempel på Barnahus i Linköping, Södersjukhusets akutmottagning för våldtagna kvinnor och BUP specialistenheter för barn

som bevittnat våld och barn som utsatts för sexuella övergrepp.

Representanter för arbetsgruppen har också deltagit i Brottsofferdagen som arrangerades på Norra Latin i Stockholm den 20 februari i år samt i arrangemang på Internationella kvinnodagen den 8 mars.

Gruppen har skrivit debattartiklar och insändare om bland annat våldet mot kvinnor och polisens agerande vid våldtäkter. De driver också på för att fler mansmottagningar ska starta i landet.

Internationellt arbete och integration

Arbetsgruppen har ett internationellt nätverk. Internationella kontaktkvinnor som ingår i nätverket har fått information om de projekt som bedrivs och de utbildningar som bland annat Palmecenter håller.

Debattartiklar har publicerats i Morgonbris och Aktuellt i Politiken. Arbets-

gruppen har också ansvarat för att samla in pengar till S-kvinnors internationella fond, La Luna-fonden.

Under 2009 har representanter för arbetsgruppen medverkat vid SAMAKS (Socialdemokratiska partier och fackliga organisationer i Norden) årsmöte i Helsingfors, SKNs (Socialdemokratiska kvinnor i Norden) årsmöte i Köpenhamn samt ett SKN/SAMAK-seminarium i Tallinn. ❖

Arbetsgrupperna

- Organisation och utveckling
- Kvinnors arbetsvillkor och hälsa
- Kvinnors utbildning och familjeliv
- Kvinnofrid och barnfrid
- Kvinnor och miljö
- Internationellt arbete och integration

Europaparlamentsval den 7 juni!

Den 7 juni 2009 är det val till Europaparlamentet. I likhet med riksdagsvalet handlar Europaparlamentsvalet om skillnaderna mellan vänster och höger. Det är vår chans att påverka för att få en stark vänstermajoritet inom EU, något som är viktigt inte minst för att få upp kvinnofrågor på EUs dagordning.

Inför valet har kvinnoförbundet fyra prioriterade områden och kommer att kämpa för:

Ett jämställt arbetsliv

- Lika lön och lika villkor för likvärdigt arbete för alla EU-invånare.
- En frisk arbetsmiljö.
- Rätt till barnomsorg och en individualisering av föräldraförsäkringen.

Vår gemensamma miljö

- Prioritera miljöfrågan och arbeta för en modernisering och utbyggnad av järnvägen.
- Miljöåtgärder på EU-nivå måste ta hänsyn till hur resten av världen drabbas.

- Avveckla kärnkraften och arbeta för miljövänliga och hållbara alternativ.

Kvinnor över gränserna

- Bekämpa trafficking.
- Kvinnor som utsätts för trafficking bör få skydd i form av uppehållstillstånd och vittnesskydd.
- En gemensam och generös asylpolitik som tar hänsyn till kvinnors och barns särskilda villkor.

Kvinnors grundläggande rättigheter

- Rätt till abort för alla kvinnor.
- Kriminalisering av sexköp.
- Rätten att inte utsättas för hot och våld.

S-kvinnor har fem kandidater

S-kvinnor har fem kandidater på socialdemokraternas vallista till Europaparlamentet. De är kvinnor med olika bakgrund, ålder och geografisk tillhörighet, men är alla engagerade s-kvinnor som kämpar för ett jämställt och rättvist EU.

Hillevi Larsson

Ålder: 34 år

Sysselsättning: Riksdagsledamot från Malmö

Vilken politisk fråga kommer du driva hårdast i Europaparlamentet?

Kvinnors rättigheter måste uppvärdas! Stoppa handel med kvinnor och barn. Gör det möjligt att kombinera familj och yrkesliv. Fler kvinnor och färre »gubbar« i Bryssel. Låt kvinnor styra över sina liv och kroppar.

Carina Ohlsson

Ålder: 51 år

Sysselsättning: Riksdagsledamot från Lidköping

Vilken politisk fråga kommer du driva hårdast i Europaparlamentet?

Den fråga jag kommer att driva hårdast är miljöfrågan.

Carina Hägg

Ålder: 52 år

Sysselsättning: Riksdagsledamot från Värnamo

Vilken politisk fråga kommer du driva hårdast i Europaparlamentet?

Jag kommer helhjärtat att jobba för att hjälpa företag med deras sociala ansvar och kvinnor med att hävda sina rättigheter. Det handlar om att minimera de negativa följder som företag kan ha på miljö och människor, i synnerhet kvinnor och barn i U-länder, genom att ge dem verktygen för att kunna ta ansvar för exempelvis mänskliga rättigheter och bra arbetsvillkor.

Susanne Andersson

Ålder: 45 år

Sysselsättning: Fritidsassistent i Kalix

Vilken politisk fråga kommer du driva hårdast i Europaparlamentet?

Människan, miljön och jämställdheten är mina fokusfrågor.

Yoomi Renström

Ålder: 46 år

Sysselsättning:

Oppositionsråd i Ovanåkers kommun

Vilken politisk fråga kommer du driva hårdast i Europaparlamentet?

Jag kommer att kämpa för att Europa blir mer jämställt och tar mer hänsyn till frågor som rör barn och ungdomar.

Läs mer i broschyrerna »Kvinnornas Europa – S-kvinnors mål« och »Kvinnornas Europa – S-kvinnors kandidater« som beställas från estrid.landmark@s-kvinnor.se, tfn. 08-700 27 48 eller laddas ner från www.s-kvinnor.se.

EU-val!

Moderaterna flörtar med svenskkontrakt

»Moderaternas nya förslag om svenskkontrakt och villkorat medborgarskap strider mot demokratins grundläggande tanke om jämlikhet. Att i efterhand upphäva ett medborgarskap innebär ett allvarligt hot mot rättssäkerheten och principen om ett jämlikt medborgarskap«, skriver Nalin Pekgul.

Ar 1959 skickade min farfar som en av de första i Kurdistan sina döttrar till latinska skolor istället för till koranskolor. Vid den tiden var detta mycket kontroversiellt. Farfar var till och med mer mån om att döttrarna skulle få en bra utbildning än att sönerna skulle få det. Hans åsikt var att eftersom kvinnor hade så svag ställning i samhället var det viktigt att de kunde försörja sig själva när de blev vuxna. Med bra utbildning skulle döttrarna klara sig även om de hittade en dålig man att gifta sig med. För män som råkade ut för svårigheter stod alltid fler möjligheter till buds. När den värsta kritiken hade lagt sig blev det med tiden fler som vågade följa farfars exempel och numera är det helt naturligt att kurdiska flickor utbildar sig och att kurdiska kvinnor kan försörja sig själva.

Mot denna bakgrund blir jag mycket provocerad när moderaternas partisekretärer Per Schlingmann vill att nyanlända invandrare ska skriva under ett kontrakt där de bland annat förbinder sig acceptera »svensk« jämställdhet. Det retar mig att han tar för givet att det råder en gemensam syn på jämställdhet i Sverige. Han begär att människor ska skriva på ett kontrakt om kvinnors rätt att bestämma över sina liv. Samtidigt vet vi att moderaternas politik leder till att män fastnar i sin

roll som familjeförsörjare medan kvinnor fortsätter att bära huvudansvaret för barnen och hemmet. Vi vet att moderaterna blundar för att 80 procent av föräldradagarna tas ut av kvinnor. Vi vet att rätten att överlåta föräldraförsäkringsdagar, vårdnadsbidrag och barnomsorgsavgifter sammantaget kommer att ge unga kvinnor starka incitament att stanna hemma under spädbarns- och småbarnsåren. Deras ställning på arbetsmarknaden försvagas och deras villighet att acceptera låga löner, behovsanställningar, vikariat och deltider förstärks. Den svenska kvinnorörelsens långa kamp för kvinnors rätt till egna inkomster har gått moderaterna helt förbi. Deras arbetslinje omfattar uppenbarligen inte kvinnor! Jag är mycket glad över att min pappa inte skrev under ett svenskt moderat jämställdhetskontrakt som skulle ha fått min farfar att vända sig i sin grav.

I januari föreslog moderaternas arbetsgrupp mot utanförskap och segregation i en debattartikel undertecknad av bland annat migrationsminister Tobias Billström, M att medborgarskap som getts på felaktiga grunder ska kunna återkallas (DN Debatt 20090116). Förslaget strider mot demokratins grundläggande tanke om jämlikhet. För att få svenskt medborgarskap gäller i

»Moderaterna hoppas på att vinna röster från Sverigedemokraterna.«

Nalin Pekgul,
ordförande i
S-kvinnor

dag att man måste ha bott i Sverige i fem år, och inte ha begått några allvarliga

brott, varken i Sverige eller utomlands. Det är svenska myndigheters ansvar att göra en grundlig prövning av varje ansökan om medborgarskap. Om Tobias Billström anser att det finns brister i prövningsförfarandet ska naturligtvis detta åtgärdas och kraven på utredning skärpas. Men sedan man väl blivit medborgare i Sverige måste man ha rätt att rota sig här. Att i efterhand upphäva ett medborgarskap innebär ett allvarligt hot mot rättssäkerheten och principen om ett jämlikt medborgarskap.

Moderaterna fiskar i grumliga vatten och agnar med svenskkontrakt och villkorat medborgarskap. De hoppas på att vinna röster från Sverigedemokraterna. Det är en farlig väg att gå och gynnar Sverigedemokraterna i EU-valet. ✨

Fullt hus på 8 mars

Förbundet firade den internationella kvinnodagen med ett heldagsseminarium tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet på ABF i Stockholm.

På seminariet debatterade Mona Sahlin (S), Lars Ohly (V) och Peter Ericsson (MP) de röd-grönas jämställdhetspolitik. Det rådde stor enighet bland partiledarna om behovet av en ökad kvotering av föräldraförskringen och en skyldighet för kommuner att erbjuda barnomsorg på obekvämt arbetstid.

Gertrud Åström, tidigare jämställdhetspolitisk utredare, gav ett historiskt perspektiv på målen för jämställdhet och jämställda löner. Hon visade hur skillnaderna mellan könen ser ut när det gäller både förvärvsarbete, deltidsarbete och arbetslöshet.

Yvonne Hirdman, professor i historia, diskuterade en feministisk vision ur ett historiskt perspektiv med utgångspunkt från Alva Myrdal.

Dagen avslutades med en paneldebatt på temat »Kvinnor som spränger gränser och utmanar manssamhället«. I debatten medverkade Socialdemokraternas f.d. partiordförande Ingvar Carlsson, LOs ordförande Wanja Lundby Wedin och Annika Nordengren Christensen (MP), ledamot av försvarsberedningen. Samtalet kretsade framför allt kring hur det är att som kvinna göra karriär i en mansdominerad värld och hur män aktivt måste arbeta för att släppa fram kvinnor.

S-kvinnors ordförande Nalin Pekgul var samtalsledare tillsammans med riksdagsledamöterna Esabelle Dingizian (MP) och Josefine Brink (V). Seminariet drog fullt hus och det blev en mycket uppskattad dag. ❀

Här kan du fråga Stina Touma, förbundssekreterare i S-kvinnor om ditt medlemskap, S-kvinnors politik och linje i olika frågor. Skicka din fråga till: S-kvinnor, Fråga Stina, Morgonbris, Box 704 58, 107 26 Stockholm eller mejla morgonbris@s-kvinnor.se

Fråga

Hur har S-kvinnor reagerat på Tobias Billströms förslag om indraget medborgarskap?

Michelle

Svar

Hej Michelle,
S-kvinnor har reagerat starkt på förslaget om att återkalla medborgarskap som givits på falska grunder. Förslaget innebär ett hot mot rättssäkerheten och skapar en ojämlig uppdelning av oss i första- och andraklassens medborgare. Dessutom verkar inte moderaterna förstå flyktingars villkor vid asylprövningen. Många flyktingar känner sig tvingade att ljuga vid förhör för att kanske skydda en släkting som hjälpte dem hit, från anklagelser om människosmuggling. Asylsökande kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp kanske ger en annan version av sina asylskäl i förhören för att slippa tala om övergreppen. Ska vi verkligen betrakta de här personerna som lögnare? Ska vi dessutom återkalla deras medborgarskap efter att de har rotat sig och byggt upp ett liv i Sverige? Nej, det är inte bara inhumant, man anar även röstfiskeri bland främlingsfientliga strömningar hos moderaterna. Om Tobias Billström verkligen anser att det finns ett problem med medborgarskap som utfärdas på falska grunder så är det ju faktiskt hos prövningsförfarandet problemet ligger, och inte hos de asylsökande!

Fråga
Stina

Stina Touma
Förbundssekreterare
Socialdemokratiska
kvinnoförbundet

Endast för
Morgonbris läsare!

149:-

*Författaren Lotta Hellman har
agerat ledare under tjugo års tid
inom vitt skilda områden, inom
organisationer, vården, media och
folkbildning.*

Det demokratiska ledarskapet

Detta är en grundbok i ledarskap. Den handlar om hur man möter, skapar, förvaltar och utvecklar en grupp.

Vem är lämpad som ledare? En ledares självförtroende är bland det viktigaste för ett bra resultat. Farligast är självgodheten. Skillnaden är ödmjukhet. Avgörande är samarbetsförmåga, delegering, lyssnande och ödmjukhet. Attityden påverkar oerhört. För det du är ropar så högt, att jag inte hör vad du säger.

Att vara en demokratisk ledare är långt ifrån lätt. Det är bedrägligt att tro på enkla listor och kända råd som dock denna bok är full av. Till slut handlar det ändå om ett synsätt. Närvaron i mötet. Om att försöka bemästra konsten i att balansera mellan att låta tvärsäker och att hysa tvivel.

Låt dig inspireras! Köp boken från Bilda Förlag! Specialpris för Morgonbris läsare: **149 kronor**. Maila din beställning till: kundtjanst@bildaforlag.se - uppge bokens titel, beställningsnummer: 978 91 574 79945 samt namn, adress, telefonnummer och beställningskod: Morgonbris.

Nio månader i mammas mage. Ett helt liv utanför.

Gratis gravidförsäkring

Mammas mage är en säker plats. Med vår gravidförsäkring får du ett gratis grundskydd som ger den där lilla extra tryggheten.

En hel barnförsäkring för halva priset

När ditt barn har kommit till världen finns en rejäl barnförsäkring som väntar. Teckna innan ditt barn fyller ett år och få 50 procents rabatt på första årets premie.

Folksampris på bilbarnstol

Genom oss får du köpa bilbarnstol till förmånspris.

Ge ditt barn en bra start nu!

Ring 0771-950 950, 7.30–21, helger 9–19 eller besök folksam.se så hjälper vi dig.